

Tổng kết vốn từ

1. *Tự kiểm tra vốn từ của mình :*

- a) Xếp các tiếng sau đây thành những nhóm đồng nghĩa : *đỏ, trắng, xanh, hồng, điều, bạch, biếc, đào, lục, son.*
- b) Tìm các tiếng cho trong ngoặc đơn thích hợp với mỗi chỗ trống :
 - Bảng màu đen gọi là bảng ...
 - Mắt màu đen gọi là mắt ...
 - Ngựa màu đen gọi là ngựa ...
 - Mèo màu đen gọi là mèo ...
 - Chó màu đen gọi là chó ...
 - Quần màu đen gọi là quần ...
(*đen, thâm, mun, huyền, ô, mục*)

159

3. *Tù gợi ý của bài văn trên, em hãy đặt câu theo một trong những yêu cầu dưới đây :*

- a) Miêu tả một dòng sông, dòng suối hoặc dòng kênh đang chảy.
- b) Miêu tả đôi mắt của một em bé.
- c) Miêu tả dáng đi của một người.

2. Đọc bài văn sau :

Chữ nghĩa trong văn miêu tả

Trong miêu tả, người ta thường hay so sánh. So sánh thì vô cùng : *Cậu ta mới chừng ấy tuổi mà trông như một cụ già.* Đấy là so sánh người với người. Có khi so sánh người với các con vật : *Trông anh ta như một con gấu.* Có khi so sánh người với cây, với hoa : *Cô gái vẻ mảnh mai, yếu điệu như một cây liễu.* Có trường hợp người viết lấy nhỏ để so sánh với to : *Con rệp to kềnh như một chiếc xe tăng.* Có khi làm ngược lại : *Con lợn béo như một quả sim chín ; Trái đất đi như một giọt nước mắt giữa không trung.*

So sánh thường đi kèm nhân hoá. Người ta có thể so sánh, nhân hoá để tả bên ngoài : *Con gà trống bước đi như một ông tướng ; Nấm lá đầu cành xoè ra như một bàn tay.* So sánh và nhân hoá để tả tâm trạng : *Dòng sông chảy lặng lẽ như đang mải nhá về một con đò năm xưa.*

Miêu tả một em bé hoặc một chú mèo, một cái cây, một dòng sông mà ai cũng miêu tả giống nhau thì không ai thích đọc. Vì vậy, ngay trong quan sát để miêu tả, người viết phải tìm ra cái mới, cái riêng. Nhìn một bầu trời đầy sao, Huy-gô thấy nó giống như *một cánh đồng lúa chín*, ở đó người gặt đã *bỏ quên lại một cái liềm* con là vành trăng non. Mai-a-cốp-xki thì lại thấy những ngôi sao kia như *những giọt nước mắt của người da đen.* Còn đối với Ga-ga-rin thì những vì sao là *những hạt giống mới* mà loài người vừa gieo vào vũ trụ. Ba hình ảnh cánh đồng lúa chín, những giọt nước mắt, những hạt giống mới rất khác nhau, nhưng đều đúng và đều hay. Và rất riêng, rất mới. Miêu tả cây cối, có nhà văn thấy chúng giống như *những con người đang đứng tư lụy* (vì trời lặng gió), có nhà văn lại thấy chúng tựa *những con ngựa đang phi nhanh, bờm tung ngược* (vì đang có gió thổi rất mạnh), có nhà văn lại bảo chúng là *những cái lồng chim của thiên nhiên*, trong mỗi cái lồng có những con chim đang nhảy, đang chuyền... Không có cái mới, cái riêng thì không có văn học. Tôi xin được nói thêm : phải có cái mới, cái riêng bắt đầu từ sự quan sát. Rồi sau đó mới đến cái mới, cái riêng trong tình cảm, trong tư tưởng.

Theo PHẠM HỒ